

Марченко І. С.

Студент Національний університет харчових технологій

Труш Ю. Л.

К. е. н. доцент Національний університет харчових технологій

Економічний механізм формування та використання грошових потоків

В статті досліджені особливості використання грошових потоків на підприємстві в умовах, які сформувались. Узагальнено групи чинників, які формують грошові потоки та викладено їх зміст. Проведено аналіз використання грошових потоків з точки зору різних авторів. Сформовано висновок про необхідність управління грошовими потоками на підприємстві та визначено загрози не виконання поставлених задач до них.

Ключові слова: грошовий потік; підприємство; формування; господарський механізм; механізм управління; сутність грошових потоків; методи; принципи; функції.

Марченко І. С.

Студент Национальный университет пищевых технологий

Труш Ю. Л.

К. е. н. доцент Национальный университет пищевых технологий

Экономический механизм формирования и использования денежных потоков

В статье изложены особенности использования денежных потоков на предприятии в условиях, которые сформировались. Обобщены группы факторов, которые формируют денежные потоки, изложено их содержание. Обоснован анализ использования денежных потоков несколькими авторами. Сформулирован вывод о необходимости управления денежными потоками на предприятии и определены угрозы не выполнения поставленных задач относительно них.

Ключевые слова: денежный поток; предприятие; формирование; хозяйственный механизм; механизм управления; сущность денежных потоков; методы; принципы; функции.

Marchenko I.

A student is the National university of food technologies

Trush J.

C. of e. s. associate professor is the National university of food technologies

Economic mechanism of forming and use of money streams

In the article the expounded features of the use of money streams on enterprise in terms that was formed. The groups of factors, that form money streams, are generalized, their maintenance is expounded. The analysis of the use of money streams is reasonable by a few authors. A conclusion is set forth about the necessity of management of money streams on an enterprise and the threats of not implementation of the put tasks are certain in relation to them.

Key words: money stream; enterprise; forming; economic mechanism; management mechanism; essence of money streams; methods; principles; functions.

Постановка проблеми Грошові кошти є найціннішими активами суб'єкта господарювання незалежно від його виду діяльності. Фінансово-господарська діяльність підприємств нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні і вихідні грошові потоки. На даний момент коли у більшості підприємств грошових активів не вистачає, здатність підприємства виживати на пряму залежить від вміння аналізувати та управляти грошовими потоками. Тому аналіз грошових потоків є одним із основних заходів збереження підприємства на ринку.

Аналіз останніх досліджень Дослідженню питань аналізу грошових потоків присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинця, В.К. Савчука, Г.В. Савицької, В.О. Шевчука, В.В. Євдокимова, Л.А. Лахтіонової, Г.В. Митрофанової, Г.Г. Кірейцева, А.І. Бланка, Я.В. Соколова, А.Д. Шеремеда, М.С. Пушкаря, Л.В. Нападівської.

Методологічні і методичні підходи до аналізу грошових потоків компанії викладені в роботах відомих зарубіжних вчених таких як Е.Хелферт., А. Рапапорт, Л.А. Бернштейн, А.Д. Шеремет, Г.В. Савицька та інші економісти.

Метою даної статті є дослідження економічного механізму формування та використання грошових потоків на вітчизняних підприємствах в умовах нестабільної економіки.

Виклад основного матеріалу Поняття грошових коштів тісно пов'язане з поняттям грошових потоків. Деякі автори їх ототожнюють, що є помилковим, адже грошові потоки відображають динаміку руху грошових коштів за певний період та не дозволяють отримати інформацію про наявність коштів на певну дату. Різноманітність підходів до розуміння економічної сутності грошових потоків обумовлене тим, що вони складають основу всієї фінансової системи підприємства і мають тісний зв'язок фактично з усіма його економічними процесами. Науковці вважають, що поняття грошових потоків можна трактувати по-різному, залежно від завдань аналізу [1].

За Бланком І.А., грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства [2].

Бутинець Ф.Ф. вважає, що грошовий потік – найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [3].

Кірейцев Г.Г. трактує дане визначення грошовий потік, як – один із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю [4].

Краменко В.І. вважає, що грошовий потік – це сукупність надходжень і вибуття коштів за певний період часу, формованих у процесі господарської діяльності [5].

Отже, з наведених вище визначень можна сформулювати наступне:

– грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний визначений період, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів;

– грошовий потік – це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за певний визначений період.

Чинники, що впливають на зміну грошового потоку, можуть класифікуватися за різними ознаками, але основною класифікаційною ознакою можна вважати поділ усіх чинників на внутрішні і зовнішні.

І.А. Бланк виділяє по сім зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на формування грошових потоків. До зовнішніх факторів він відносить:

- кон'юнктуру товарного ринку;
- кон'юнктуру фінансового ринку;
- систему оподаткування підприємств;
- сформовану практику кредитування постачальників і покупців продукції (правила ділового обороту);
- систему здійснення розрахункових операцій господарюючих суб'єктів;
- доступність фінансового кредиту;
- можливість залучення коштів безоплатного цільового фінансування [6].

Серед внутрішніх чинників варто виділити:

- стадію життєвого циклу, на якій знаходиться підприємство;
- тривалість операційного та виробничого циклів;
- сезонність виробництва та реалізації продукції;
- амортизаційну політику підприємства;
- невідкладність інвестиційних програм;
- коефіцієнт операційного леввериджу;

– фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства [6].

Саме такі фактори виділяє і Кузнєцова І.Д., але у запропонованій нею системі факторів, на першому місці стоять внутрішні фактори [7].

До числа факторів зовнішнього характеру належать загальна макроекономічна ситуація, стан та спрямованість законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, стан платіжної дисципліни в державі, кон'юнктуру ринку збуту, кон'юнктуру фінансового ринку тощо. Ці фактори не залежать від діяльності окремого підприємства, але обумовлюють його потенційні можливості по формуванню грошових коштів. Чим сприятливіша макроекономічна ситуація, ліберальніше до підприємця господарське право та господарство, тим вищий попит на споживчому ринку та краща пропозиція на фінансовому ринку, а отже і кращі можливості підприємства щодо формування грошових коштів [8].

При аналізі руху грошових коштів більшість авторів пропонують методику аналізу, яка включає етапи:

1. Аналіз позитивного грошового потоку: структура джерел надходження грошових коштів; динаміка джерел надходження грошових коштів; зіставлення темпів приросту позитивного потоку капіталу з темпами приросту обсягів виробництва та реалізації продукції.

2. Аналіз негативного грошового потоку; структура напрямів використання грошових коштів; динаміка використання грошових коштів.

3. Аналіз чистого грошового потоку: збалансованість позитивного та негативного потоків; якість чистого грошового потоку (висока якість характеризується зростанням питомої ваги прибутку, отриманого за рахунок зростання випуску продукції і зниження її собівартості); достатність надходження грошових коштів.

4. Аналіз грошового потоку за видами діяльності: порівняння фінансової структури балансу за різні періоди; структура грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; вплив прямих і непрямих факторів на зміну залишку грошових коштів.

5. Аналіз відхилення залишку грошових коштів від чистого фінансового результату: оцінка наявності грошових коштів; відхилення залишку грошових коштів від фінансового результату.

6. Аналіз достатності надходження грошових коштів та ефективності їх використання.

Г. Г. Кірейцев розглядає прямий і непрямий, а також формалізовані методи аналізу руху грошових коштів. Автор стверджує, що прямий метод дозволяє оцінити

ліквідність підприємства, оскільки детально розкриває рух грошових коштів на рахунках, що дає можливість робити оперативні висновки відносно достатності коштів для сплати по рахунках поточних зобов'язань, а також про можливість здійснення інвестиційної діяльності. В той же час цей метод має суттєвий недолік, оскільки він не розкриває взаємозв'язок одержаного фінансового результату і зміни величини грошових коштів на рахунках підприємства. І щоб з'ясувати причину можливих розбіжностей, науковцем запропоновано проводити аналіз грошових коштів непрямим методом [9].

В. Г. Савицька пропонує, в першу чергу, проводити горизонтальний аналіз грошових потоків, паралельно проводити вертикальний (структурний) аналіз додатного, від'ємного і чистого грошового потоків. Результати горизонтального і вертикального аналізу служать базою для проведення фундаментального (факторного) аналізу формування чистого грошового потоку. Для вивчення факторного аналізу формування додатного, від'ємного і чистого грошових потоків автор рекомендує використовувати прямий і непрямий методи [10].

С.З. Мошенський та О. В. Олійник стверджують, що аналіз грошових потоків є ефективним лише, якщо надходження грошових коштів співставляються зі звітним значенням чистого прибутку для перевірки якості останнього. Авторами розглядаються як прямий, так і непрямий методи аналізу грошових потоків. При цьому стверджують, що інформація, отримана прямим способом, використовується для прогнозування грошових потоків [11].

Зробивши висновки, використання прямого методу аналізу руху грошових коштів, на відміну від непрямого, дозволяє забезпечити необхідний рівень деталізації інформації про рух грошових коштів, що дозволить здійснювати ефективну діяльність господарюючого суб'єкта в умовах ринкової економіки.

Отже, грошовий потік підприємства - є одним з головних об'єктів управління, представлений у грошовій формі і безпосередньо пов'язаний із функціонуванням грошей і грошової системи. Виконуючи функцію інструменту взаєморозрахунків із суб'єктами економічних відносин всіх видів його діяльності, грошовий потік, пов'язаний із чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відповідними розміром, напрямом і часом [12].

Висновки з проведеного дослідження. З вищенаведеного можна зазначити, що велике значення як для теорії, так і практики має вивчення системи факторів формування грошового потоку. З теоретичної точки зору, знання факторів необхідне для розуміння суті грошового потоку, його структурної динаміки, розробки шляхів

оптимізації. З точки зору практики, знання комплексу факторів і причин, що вплинули на формування та динаміку грошового потоку, дає можливість не тільки правильно оцінити результати управління діяльністю підприємства, але і генерувати грошовий потік для досягнення певних результатів. Грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених у часі надходжень і витрат грошових коштів, рух яких є одним з головних об'єктів управління, пов'язаний з чинниками ліквідності та ризику, впливає на рух активів та капіталу підприємства, характеризується відносними розміром, напрямком і часом. Формування грошових потоків на підприємстві характеризується різним рівнем їх значущості для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгострокових періодах.

Список використаної літератури

1. Яструбецька Л.С. Грошові потоки в оцінці інвестиційного проекту // Фінанси України. – 2005. – №5. – С. 101-109.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / д.э.н. И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 656 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: [навчальний посібник]. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
4. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / За ред.. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.:ЦУЛ, 2002. – 496 с.
5. Краменко В.І., Холод Б.І. та ін. Управління ресурсами підприємства: Навчальний посібник: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
6. Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника- Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
7. Кузнецова И.Д. Управление денежными потоками / И.Д. Кузнецова. – Иваново ИГХТУ, 2008. – 193с.
8. Бідник Н.Б. Фактори, що впливають на обсяг і структуру грошових потоків підприємства / Бідник Н.Б. [Електронний ресурс] / Доступ до ресурсу http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67419.doc.htm
9. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навч посіб. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.
10. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навчальний посібник.- 3-тє вид., випр. і доп.- К.: Знання, 2007. – 668с
11. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. д.е.н.,

проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир:ПП „Рута”, 2007. – 704 с.

12. Бланк І.А. Управління грошовими потоками. - К.: Ніка-Центр, Ельга 2002 – 736 с.